Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

15. oktoober 2024*

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Liikmesriikide viimase astme kohtute eelotsusetaotluse esitamise kohustuse ulatus – Kassatsioonkaebuse loamenetlus liikmesriigi kõrgeimas kohtus – Kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse esitanud poole taotlus esitada Euroopa Kohtule küsimus liidu õiguse tõlgendamise kohta – Riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt antakse kassatsioonkaebusele menetlusluba, kui see tõstatab õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise tagamiseks olulise õigusküsimuse – Liikmesriigi kõrgeima kohtu kohustus kassatsioonkaebuse loamenetluses kontrollida, kas on vaja esitada eelotsusetaotlus – Kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse rahuldamata jätmise otsuse põhjendamine

Kohtuasjas C-144/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Vrhovno sodišče (Sloveenia kõrgeim kohus) 7. märtsi 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. märtsil 2023, menetluses

KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d.o.o.

versus

Republika Slovenija,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident T. von Danwitz, kodade presidendid F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, kohtunikud A. Arabadjiev (ettekandja), J. Passer, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: ametnik M. Longar,

arvestades kirjalikku menetlust ja 5. märtsi 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d.o.o., esindaja: *odvetnik* A. Velkaverh,

– Sloveenia valitsus, esindajad: B. Jovin Hrastnik ja N. Pintar Gosenca,

* Kohtumenetluse keel: sloveeni.

– Saksamaa valitsus, esindaja: J. Möller,

– Läti valitsus, esindajad: K. Pommere ja S. Zābele,

– Madalmaade valitsus, esindaja: P. P. Huurnink,

– Soome valitsus, esindaja: A. Laine,

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Erlbacher, B. Rous Demiri ja C. Urraca Caviedes,

olles 18. juuni 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 267 kolmanda lõigu ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud KUBERA, trgovanje s hrano in pijačo, d. o. o. (edaspidi „KUBERA“) ja Republika Slovenija (Sloveenia Vabariik), keda esindab Ministrstvo za finance (Sloveenia rahandusministeerium), vahelises kohtuvaidluses intellektuaalomandiõiguste kaitseks võetud tollimeetme üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 608/2013, mis käsitleb intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist tollis ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1383/2003 (ELT 2013, L 181, lk 15), artikli 17 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui tolliasutused tuvastavad kauba, mida kahtlustatakse [pädevale tolliasutusele esitatud nõude tolliasutuste poolt meetmete võtmiseks] rahuldamise otsusega hõlmatud intellektuaalomandi õiguse rikkumises, peatavad nad selle kauba vabastamise või peavad kauba kinni.“

Sloveenia õigus

4 Sloveenia põhiseaduse artikkel 22 on sõnastatud järgmiselt:

„Igaühele on tagatud võrdne õiguskaitse kõigis menetlustes kohtus ja teistes riigiorganites, kohalike omavalitsusüksuste organites ja avaliku võimu teostajate poolt, kes otsustavad isiku õiguste, kohustuste või õiguslike huvide üle.“

5 Halduskohtumenetluse seadustiku (Zakon o upravnem sporu) (*Uradni list RS*, nr 105/06) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis on artikli 22 lõikes 1 sätestatud:

„Haldusvaidlustes kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätteid, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.“

6 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Zakon o pravdnem postopku) (*Uradni list RS*, nr 73/07) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „ZPP“) on artikli 367 lõikes 1 ette nähtud:

„Pool võib esitada teises kohtuastmes tehtud lõpliku kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse 15 päeva jooksul pärast seda, kui talle on teatatud [Vrhovno sodišče (Sloveenia kõrgeim kohus)] otsusest anda [kassatsioonkaebusele] menetlusluba.“

7 ZPP artiklis 367a on märgitud:

„(1) Kohus annab [kassatsioonkaebusele] menetlusloa, kui võib eeldada, et [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] otsusega lahendatakse õigusküsimus, mis on oluline õiguskindluse, õigusnormide ühetaolise kohaldamise või kohtupraktika kaudu õiguse edasiarendamise tagamiseks. Eelkõige annab kohus [kassatsioonkaebusele] menetlusloa järgmistel juhtudel:

– kui tegemist on õigusküsimusega, mille puhul teise astme kohtu otsus kaldub kõrvale [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] praktikast, või

– kui tegemist on õigusküsimusega, mille kohta [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] praktika puudub, eriti juhul, kui kõrgemate kohtute praktika ei ole ühtne, või

– kui tegemist on õigusküsimusega, mille puhul [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] praktika ei ole ühtne.

(2) [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] teeb otsuse [kassatsioonkaebusele] menetlusloa andmise kohta poole loataotluse alusel.“

8 ZPP artikkel 367b on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Pool esitab [kassatsioonkaebuse menetlusloa] taotluse 30 päeva jooksul alates teise astme kohtu lõpliku otsuse kättetoimetamisest.

(2) [Kassatsioonkaebuse menetlusloa] taotlus esitatakse [Vrhovno sodiščele (kõrgeim kohus)].

[…]

(4) [Kassatsioonkaebuse menetlusloa] taotluses peab pool esitama täpselt ja konkreetselt vaidlusaluse õigusküsimuse ja väidetavalt rikutud õigusnormi, küsimuse olulisust tõendavad asjaolud ning lühikese ülevaate põhjustest, miks teise astme kohus tegi küsimuse kohta õigusvastase otsuse; ta peab täpselt ja konkreetselt kirjeldama väidetavaid menetlusnormide rikkumisi ning samal viisil tõendama [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] sellise praktika olemasolu, millest [madalama astme kohtu] otsusega kõrvale kalduti, või kohtupraktika vastuolulisust.“

9 ZPP artiklis 367c on ette nähtud:

„(1) [Kassatsioonkaebuse menetlusloa] taotluse lahendab [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)] kolmest kohtunikust koosnev kolleegium määrusega.

(2) [Kassatsioonkaebuse menetlusloa] taotluse rahuldamata jätmise otsuse põhjendamiseks piisab kohtu üldisest sedastusest, et käesoleva seaduse artiklis 367a sätestatud tingimused ei ole täidetud.

(3) [Kassatsioonkaebusele] menetlusloa andmise määruses märgib kohus, millises osas või millistes konkreetsetes õigusküsimustes [kassatsioonkaebusele] menetlusluba antakse.

(4) [Kassatsioonkaebusele] menetlusloa andmise või andmisest keeldumise otsust ei saa edasi kaevata."

10 ZPP artiklis 368 on sätestatud:

„Kassatsioonkaebuse kohta teeb otsuse [Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus)]."

11 ZPP artikli 370 lõikes 1 on märgitud:

„Kassatsioonkaebuse võib esitada seoses esimese astme kohtu menetlust reguleerivate normide olulise rikkumisega, millele pool tugines teise astme kohtus, teise astme kohtu menetlust reguleerivate normide olulise rikkumisega või õigusnormi rikkumisega."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Toidu- ja joogikaupleja KUBERA ostis Türgist 87 600 Austrias toodetud Red Bulli purki ja transportis need laevaga Koperi (Sloveenia) sadamasse nende importimiseks.

13 Sloveenia Vabariigi maksuhaldur otsustas 5. oktoobril 2021 tehtud kahe otsusega määruse nr 608/2013 artikli 17 alusel purgid arestida, kuni tehakse otsus nende purkidega seotud intellektuaalomandi õiguste omaniku Red Bull GmbH algatatud kohtuvaidluses.

14 Pärast nende otsuste peale esitatud vaiete rahuldamata jätmist esitas KUBERA kõnealuste otsuste peale Upravno sodiščele (halduskohus, Sloveenia) kaebused, mille viimane rahuldamata jättis.

15 KUBERA esitas Vrhovno sodiščele (kõrgeim kohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, Upravno sodišče (halduskohus) otsuste suhtes kaks kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlust, milles ta väidab, et põhikohtuasjas kerkib küsimus, kas määrus nr 608/2013 on kohaldatav olukorras, kus imporditud kauba tootjaks on selle kaubaga seotud tööstusomandiõiguste omanik. Tegemist on ZPP artikli 367a mõttes olulise õigusküsimusega, mille tõttu tuleb anda kassatsioonkaebusele menetlusluba. KUBERA, kes ise leiab, et määrus nr 608/2013 ei ole sellises olukorras kohaldatav, palub juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus sellise hinnanguga ei nõustu, esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus selles küsimuses.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on esiteks tekkinud küsimus, kas ELTL artikli 267 kolmanda lõigu kohaselt on tal kohustus kassatsioonkaebuse menetlemiseks KUBERA esitatud loataotluste lahendamisel läbi vaadata tema taotlus esitada Euroopa Kohtule küsimus liidu õiguse tõlgendamise kohta. Teiseks on tal küsimus, kas juhul, kui ta leiab, et Euroopa Kohtule ei ole vaja

eelotsusetaotlust esitada, on ta harta artikli 47 alusel kohustatud oma otsust põhjendama, samas kui ZPP artikli 367c lõikes 2 on sätestatud, et kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse rahuldamata jätmise otsuses tuleb esitada vaid kokkuvõtlik põhjendus.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kassatsioonkaebus on erakorraline õiguskaitsevahend, mille saab esitada jõustunud kohtulahendi peale, ning selle eesmärk on ühtlustada kohtupraktikat ja seda suunata samamoodi nagu ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusemenetlus. Kuna liidu õigus on osa Sloveenia õiguskorrast, tagab see kassatsioonimenetluse kaudu ka liidu õiguse nõuetekohase ja ühetaolise kohaldamise.

18 Kassatsioonimenetlusel on kaks staadiumi: esiteks kassatsioonkaebusele menetlusloa andmise üle otsustamise staadium ja teiseks, kui menetlusluba antakse, kohtuasja sisulise läbivaatamise staadium.

19 Kassatsioonkaebusele antakse menetlusluba vaid ühe kohtuasja poole sõnaselgel taotlusel ja ainult siis, kui see pool näitab, et õigusküsimus, mis Vrhovno sodiščel (kõrgeim kohus) tuleb lahendada, on objektiivselt oluline. Kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise staadiumis peab kohus seadma esikohale üldise huvi laias tähenduses, nimelt vajaduse tagada kohtupraktika järjepidevus ja õiguse ühetaoline kohaldamine, mitte aga kohtuasja poolte erahuvi. See staadium on Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) poole pöördumise „filter“, mille eesmärk on tagada, et kohus täidab täielikult oma põhiseaduslikku rolli ja teeb otsuse mõistliku aja jooksul.

20 Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) praktikast tuleneb, et kassatsioonkaebusele antakse menetlusluba, kui pool tõendab piisavalt, et alama astme kohus on Euroopa Kohtu praktikast kõrvale kaldunud, või kui kohtuasi tõstatab küsimuse riigisisese õiguse kooskõla kohta liidu õigusega, mille kohta Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) praktika puudub. Viimane on varem andnud kassatsioonkaebustele menetlusloa põhjusel, et tõstatatud küsimus on oluline nii liidu õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise kui ka riigisisese õiguse edasiarendamise seisukohast. Seega käsitleb ta liidu õigusega seotud küsimusi ja riigisisese õigusega seotud küsimusi ühtemoodi.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab siiski, et kuigi ei saa välistada, et tema menetluses oleva kohtuasja õiguslik olulisus võib tuleneda liidu õigusega seotud kaalutlustest, ei piisa kassatsioonkaebusele menetlusloa andmiseks ainuüksi asjaolust, et kohtuasja sisulisel läbivaatamisel võidakse kohaldada liidu õigust, ega asjaolust, et üks kohtuasja pooltest teeb kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluses ettepaneku esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

22 Järelikult ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus ZPP alusel kohustatud juba kassatsioonkaebuse loamenetluse staadiumis kontrollima, kas juhul, kui menetlusluba antakse, tuleks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus või mitte.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib samuti, et kassatsioonkaebusele menetlusloa andmise otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, ning kui ta menetlusloa andmisest keeldub, märgib ta vaid seda, et ZPP artiklis 367a ette nähtud tingimused ei ole täidetud.

24 Ustavno sodišče (Sloveenia konstitutsioonikohus) 31. märtsi 2022. aasta otsusest tuleneb siiski, et Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse esitamise taotlust, mille üks kohtuasja pool koos kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlusega esitab, tuleb menetleda juba viimati nimetatud taotluse läbivaatamise staadiumis. Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) on samuti leidnud, et kui Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) teeb otsuse, millega kassatsioonkaebuse

menetlusloa taotlus rahuldamata jäetakse, nõuab harta artikkel 47 koostoimes Sloveenia põhiseaduse artikliga 22, et Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) põhjendaks seda otsust samamoodi nagu oma kohtuotsuseid. Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) kõnealusest otsusest tuleneb, et Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) peab kassatsioonkaebuse loamenetluses analüüsima Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse esitamise taotlust, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikast tulenevaid kriteeriume, ning esitama kassatsioonkaebusele menetlusloa andmisest keeldumise otsuses põhjused, miks ta ei esita Euroopa Kohtule eelotsusetaotlust, selleks et Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) saaks vajaduse korral kontrollida, kas Euroopa Kohtu praktikast tulenevad tingimused, mis võimaldavad ELTL artikli 267 kolmandas lõigus sätestatud eelotsusetaotluse esitamise kohustusest kõrvale kalduda, on täidetud.

25 Ehkki eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et KUBERA taotlused kassatsioonkaebustele menetlusloa andmiseks ei vasta ZPP artiklis 367a ette nähtud tingimustele ja neid ei saa seega rahuldada, on ta seisukohal, et Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) 31. märtsi 2022. aasta otsust arvestades tõstatab põhikohtuasi olulise küsimuse liidu õiguse tõlgendamise kohta, mis kohustab teda esitama ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.

26 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selleks, et teha kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise staadiumis kindlaks, kas kohtuasja poole tõstatatud liidu õiguse tõlgendamise küsimuse kohta tuleb esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, peab ta hindama mitut seotud õigusküsimust. Eeskätt tuleks tal kindlaks teha, kas liidu õigus on kõnealuses asjas kohaldatav, kas asjaomane pool palub, et Euroopa Kohus teeks liidu õigusnormi tõlgendamise kohta eelotsuse, ning kas on vaja esitada eelotsusetaotlus. Sisuliselt eeldaks see kassatsioonkaebuse sisulist läbivaatamist juba selles staadiumis. Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) pakutud tõlgendus ELTL artiklist 267 tuleneva kohustuse kohta tähendaks täielikku muutust eelotsusetaotluse esitanud kohtu lähenemises kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlustega seotud otsuste tegemisel. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohtu eelotsusel puuduks kassatsioonkaebuse loamenetluses soovitav toime, sest alles kassatsioonkaebuse sisulise läbivaatamise staadiumis on võimalik kindlaks teha, kas liidu õigus on kõnealuses kohtuasjas kohaldatav ja kas Euroopa Kohtu tõlgendus on vajalik.

27 Samuti on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas ZPP-s ette nähtud kassatsioonkaebuse loamenetluse olemasolu arvestades on võimalik asuda seisukohale, et kohtuotsused, mille peale kassatsioonkaebuse esitamiseks luba ei anta, on teinud riigisisene kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata ja kellel lasub ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

28 Kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab juba kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise staadiumis analüüsima küsimust, kas Euroopa Kohtule tuleb esitada eelotsusetaotlus, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus lõpuks teada, kas põhjendamiskohustus, mida mainitakse muu hulgas 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsuse Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799) punktis 51, on kohaldatav ka otsuste suhtes, millega ta ei anna kassatsioonkaebusele menetlusluba.

29 Neil asjaoludel otsustas Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artikli 267 kolmanda lõiguga on vastuolus [ZPP] sätted, mille järgi menetluses, milles Vrhovno sodišče ([kõrgeim kohus]) [vaatab läbi] kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlust, ei analüüsi kõrgeim kohus küsimust, kas poole taotlusest esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus tuleneb kõrgeima kohtu kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus?

2. [Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, k]as seoses kohtuotsuste põhjendamise kohustusega tuleb harta artiklit 47 tõlgendada nii, et menetlusküsimuses tehtud otsus, millega jäetakse rahuldamata poole taotlus, milles palutakse luba esitada [ZPP] alusel kassatsioonkaebus, on käsitatav „kohtuotsusena“, milles tuleb esitada põhjused, miks ei tule kohtuasjas rahuldada poole taotlust Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus esitada?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

30 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, otsustab kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise menetluses, mille tulemus sõltub kohtuasja poole tõstatatud õigusküsimuse olulisusest õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohast, jätta sellise loataotluse rahuldamata, ilma et ta oleks hinnanud, kas ta on kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust puudutavas küsimuses, mis on tõstatatud loataotluse põhjendusena.

31 Tuleb märkida, et kuigi liikmesriigi kohtukorraldus, eeskätt liikmesriigi kohtute asutamine, koosseis, pädevus ja toimimine, kuulub liikmesriigi pädevusse, peab liikmesriik selle pädevuse teostamisel siiski järgima kohustusi, mis tal on liidu õigusest tulenevalt (11. juuli 2024. aasta kohtuotsus Hann-Invest jt, C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Sellest järeldub, et kuigi liidu õigusega ei ole üldjuhul vastuolus see, kui liikmesriigid kehtestavad edasikaebuse loamenetluse või muu valimis- või filtreerimissüsteemi liikmesriigi kõrgeimate kohtu poole pöördumisel, peab sellise menetluse või süsteemi rakendamisel järgima liidu õigusest, eelkõige ELTL artiklist 267, tulenevaid nõudeid.

33 Sellega seoses tuleb rõhutada, et nimetatud artiklis ette nähtud eelotsusemenetlus, mis on aluslepingutega kehtestatud kohtusüsteemi alustala, loob Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise kohtunike dialoogi, mille eesmärk on tagada liidu õiguse ühtne tõlgendamine. See menetlus võimaldab seeläbi kindlustada liidu õiguse järjepidevuse, täieliku õigusliku toime ja autonoomia ning lõpuks ka selle õiguse ainuomase olemuse (18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (Euroopa Liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga), EU:C:2014:2454, punkt 176, ning 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 27, ja 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste toime), C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 73).

34 Kui liikmesriigi kohtu otsuse peale ei saa riigisisese õiguse kohaselt edasi kaevata, peab see kohus üldjuhul pöörduma ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel Euroopa Kohtusse juhul, kui liikmesriigi kohtus kerkib üles küsimus liidu õiguse tõlgendamise või teisese õiguse akti kehtivuse kohta (vt selle kohta 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, punkt 25; 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 32, ning 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Airbnb Ireland ja Airbnb Payments UK, C-83/21, EU:C:2022:1018, punkt 79).

35 Nende liikmesriigi kohtute kohustus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus on osa liidu õiguse kohaldamise eest vastutavate liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelisest koostööst, mille eesmärk on tagada liidu õiguse nõuetekohane kohaldamine ja ühetaoline tõlgendamine kõikides liikmesriikides. See kohustus on muu hulgas kantud eesmärgist tagada, et üheski liikmesriigis ei tekiks liidu õigusnormidega vastuolus olevat riigisisest kohtupraktikat (24. mai 1977. aasta kohtuotsus Hoffmann-La Roche, 107/76, EU:C:1977:89, punkt 5; 4. juuni 2002. aasta kohtuotsus Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punkt 14, ning 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa (dividendimaks), C-416/17, EU:C:2018:811, punkt 109).

36 Liikmesriigi kohus, kelle otsuse peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, on ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustusest vabastatud vaid juhul, kui ta tuvastab, et üleskerkinud küsimus ei ole asjakohane või et Euroopa Kohus on kõnealust liidu õigusnormi juba tõlgendanud või et liidu õiguse õige tõlgendus on niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus (6. oktoobri 1982. aasta kohtuotsus Cilfit jt, 283/81, EU:C:1982:335, punkt 21, ning 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 33).

37 Selline liikmesriigi kohus peab omal vastutusel, iseseisvalt ja nõutava tähelepanelikkusega hindama, kas tal on kohustus esitada Euroopa Kohtule liidu õiguse tõlgendamise küsimus, mis on tema menetluses üles kerkinud, või on vastupidi tegemist ühega eelmises punktis osutatud olukordadest, mis võimaldab tal sellest kohustusest vabaneda (vt selle kohta 15. septembri 2005. aasta kohtuotsus Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punkt 37, ning 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Kui tegemist on ühega neist olukordadest, ei ole see liikmesriigi kohus seega kohustatud pöörduma ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel Euroopa Kohtusse, kuigi liikmesriigi kohtu menetluse pool on tõstatanud liidu õigusnormi tõlgendamise ja kehtivuse küsimuse (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Veel tuleb märkida, et liikmesriigi kohtu otsused, mida pooled võivad kõrgeimas kohtus vaidlustada, ei ole tehtud niisuguse kohtu poolt, mis vastab määratlusele „liikmesriigi kohus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“ ELTL artikli 267 kolmanda lõigu mõttes. Pooltelt ei võta kaebevõimalust asjaolu, et selliste edasikaebuste sisuline lahendamine, mis on esitatud – nagu põhikohtuasjas – kassatsiooni korras, on seatud sõltuvusse menetlusest, milles kõrgeim kohus otsustab kassatsioonkaebusele menetlusloa andmise üle (vt selle kohta 4. juuni 2002. aasta kohtuotsus Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punkt 16, ning 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punkt 76). Sellise menetluse olemasolu

ei saa seega muuta alama astme kohut, kelle otsust saab kassatsiooni korras vaidlustada, liikmesriigi kohtuks, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata ja kellel on seetõttu ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustus pöörduda liidu kohtusse.

40 Küll aga on see kohustus sellisel liikmesriigi kõrgeimal kohtul nagu Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus), arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 36 märgitut.

41 Käesoleval juhul nähtub ZPP artikli 367a lõikest 1 ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest, et selleks, et teha kindlaks, kas kassatsioonkaebusele peab menetlusloa andma, analüüsib see kohus, kas tema menetluses olev kohtuasi tõstatab õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise tagamiseks olulise õigusküsimuse.

42 Tuleb siiski märkida, et selles sättes nimetatud erijuhud puudutavad üksnes olukordi, mida iseloomustab tõstatatud õigusküsimuse puhul kas see, et liikmesriigi teise astme kohtu otsus erineb liikmesriigi kõrgeima kohtu praktikast, see, et liikmesriigi kõrgeima kohtu praktika puudub, või see, et liikmesriigi kõrgeima kohtu või kõrgemate kohtute praktika ei ole ühtne. Üheski neist juhtudest ei ole seevastu viidatud liidu õigusele, eelkõige Euroopa Liidu Kohtu kehtivale praktikale, mis puudutab kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse põhjendamiseks esitatud küsimust.

43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ta tõlgendab seda sätet nii, et ta ei ole kohustatud kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise staadiumis hindama, kas kassatsioonimenetluses tuleb loataotluse põhjenduseks esitatud liidu õiguse küsimuses esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab lisaks, et kui kassatsioonkaebusele menetlusluba ei anta, lõpetab menetlusloa andmisest keeldumise otsus lõplikult asjas menetluse. Sellisel juhul võib riigisiseses õiguskorras olla siduv alama astme kohtu antud liidu õiguse tõlgendus, ehkki loataotluse põhjenduseks esitatud küsimuse tõttu oleks tulnud esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

45 Sellised riigisisesed õigusnormid või selline riigisisene praktika võib seega viia olukorrani, kus liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse küsimust – olgugi et pool on selle Vrhovno sodiščes (kõrgeim kohus) tõstatanud või Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) peab selle poole esitatud õigusküsimust silmas pidades tõstatama ja et küsimus ei kuulu käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud erandite hulka – Euroopa Kohtule ei esitata, rikkudes sellega asjaomasele liikmesriigi kohtule ELTL artikli 267 kolmanda lõiguga kehtestatud kohustust.

46 Selline olukord võib aga ohustada ELTL artiklis 267 ette nähtud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöösüsteemi tulemuslikkust ning selle artikliga taotletud eesmärkide saavutamist, eelkõige välistada seda, et üheski liikmesriigis ei tekiks riigisisest kohtupraktikat, mis ei ole liidu õigusnormidega kooskõlas.

47 Seda tõlgendust ei sea kahtluse alla 15. märtsi 2017. aasta kohtuotsusest Aquino (C-3/16, EU:C:2017:209, punkt 56) ja 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsusest Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 61) tulenev kohtupraktika, mille kohaselt võib liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, jätta Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse esitamata, sest see on selle liikmesriigi kohtu menetluseeskirjadest tulenevalt vastuvõetamatu, ent sealjuures tuleb järgida võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid.

48 Esimene neist kohtuotsustest puudutas nimelt riigisisest õigusnormi, mille kohaselt on apellatsioonkaebuse väide vastuvõetamatu, kui sellega vaidlustatakse vaid üks vaidlustatud kohtuotsuse põhjendus, samas kui ülejäänud põhjendustest iseenesest piisab selle kohtuotsuse põhjendamiseks (15. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, punkt 54). Teine kohtuotsus käsitles riigisisest õigusnormi, mille kohaselt tuleb uus küsimus, mille pool on tõstatanud pärast menetluse algatusdokumendi esitamist viimase astmena asja lahendavale liikmesriigi kohtule, tunnistada vastuvõetamatuks, sest see muudab vaidluse eset (6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 60).

49 Eelmises punktis nimetatud kohtuotsuste aluseks olnud kohtuasjades olid kõne all riigisisesed normid, millega kehtestatakse puhtalt menetluslikku laadi vastuvõetavuse tingimused, mille järgimata jätmine ei võimalda viimase astmena asja lahendaval liikmesriigi kohtul apellatsioonkaebust sisuliselt läbi vaadata.

50 Erinevalt nendest normidest nõuab kassatsioonkaebuse menetlusloa kriteerium, nagu on ette nähtud ZPP artikli 367a lõikes 1, et Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) analüüsiks, kas kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse põhjenduseks esitatud õigusküsimus on õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohast oluline.

51 Sellele täpsustusele tuleb lisada, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb veel, et riigisisese õiguse liidu õigusega kooskõlalise tõlgendamise põhimõte nõuab, et liikmesriigi kohtud teeksid eelkõige riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendamise keeldu järgides kõik, mis on nende pädevuses, arvestades riigisisest õigust tervikuna ning kasutades riigisiseses õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada asjasse puutuva liidu õiguse sätte täieulatuslik toime ja saavutada selle sätte eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (vt selle kohta 5. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Pfeiffer jt, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, punktid 118 ja 119; 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punktid 31–34, ning 11. juuli 2024. aasta kohtuotsus Skarb Państwa (väheoluline hilinemine maksmisega või võlgnevuse väga väike summa), C-279/23, EU:C:2024:605, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Kooskõlalise tõlgendamise nõue hõlmab muu hulgas liikmesriigi kohtute kohustust vajaduse korral muuta väljakujunenud kohtupraktikat, kui see põhineb riigisisese õiguse tõlgendusel, mis ei ole kooskõlas liidu õiguse eesmärkidega. Seetõttu ei saa liikmesriigi kohus põhjendatult asuda seisukohale, et tal on võimatu tõlgendada riigisisese õiguse sätet kooskõlas liidu õigusega ainult seetõttu, et seda sätet on järjepidevalt tõlgendatud selle õigusega vastuolus olevas tähenduses (vt selle kohta 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsus DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punktid 33 ja 34; 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punktid 72 ja 73, ning 11. juuli 2024. aasta kohtuotsus Skarb Państwa (väheoluline hilinemine maksmisega või võlgnevuse väga väike summa), C-279/23, EU:C:2024:605, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Arvestades asjaolu, et riigisisese õiguse tõlgendamine on üksnes liikmesriigi kohtute pädevuses, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne hinnata, kas põhikohtuasjas kõne all olevaid riigisiseseid õigusnorme on võimalik tõlgendada kooskõlas ELTL artikli 267 nõuetega. Samas on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule teatud tarvilikke juhiseid, arvestades eelotsusetaotluses esitatud asjaolusid (vt selle kohta 9. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (jõustunud kohtuotsusega lõpetatud asja teistmine), C-582/21, EU:C:2024:282, punkt 64).

54 Nagu nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest, mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 24 viidatud Ustavno sodišče (konstitutsioonikohus) praktikast tulenevat suundumust, näib põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormide kooskõlaline tõlgendamine käesoleval juhul olevat võimalik.

55 Sellega seoses tuleb märkida, et põhikohtuasjas kõne all olevad ZPP sätted ei näi keelavat Vrhovno sodiščel (kõrgeim kohus) kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise menetluses hinnata, kas loataotluse põhjenduseks tõstatatud küsimus liidu õigusnormi tõlgendamise ja kehtivuse kohta nõuab eelotsusetaotluse esitamist Euroopa Kohtule või kuulub hoopis mõne käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud erandi alla.

56 ZPP artikli 367a lõikes 1 nimetatud juhtumid ei tundu olevat ammendavad. Neil asjaoludel näib, et seda sätet võib tõlgendada kooskõlas ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustusega nii, et kõnealuses riigisiseses sättes ette nähtud kriteerium, mille kohaselt peab tõstatatud õigusküsimus olema õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohast oluline, hõlmab ka olukorda, kus kohtuasja pool, kes taotleb luba kassatsioonkaebuse esitamiseks, tõstatab küsimuse liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, mis ei kuulu ühegi käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud erandi alla ja mis nõuab seetõttu eelotsusetaotluse esitamist Euroopa Kohtule, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 33–35 meelde tuletatud ELTL artikli 267 eesmärke.

57 Käesoleva kohtuotsuse punktis 55 viidatud hindamine ei eelda põhjalikumat analüüsi kui see, mille Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) peab tegema ZPP artikli 367a lõike 1 ja artikli 367b lõike 4 alusel, kuna hindamise puhul peab kohus üksnes kindlaks tegema, kas tõstatatud küsimus on tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks asjakohane, ja vajaduse korral kontrollima, kas on vaja, et Euroopa Kohtus tõlgendaks tõstatatud küsimuses viidatud liidu õiguse sätet, kuna see ei kuulu ühegi käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud erandi alla.

58 Lisaks tuleb rõhutada, et kohustus, mis liikmesriigi kohtule, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, ELTL artikli 267 kolmandast lõigust tuleneb, kui eelnimetatud erandid välja arvata, ei piira liikmesriigi kohtu kohustust otsustada, millises staadiumis riigisiseses menetluses on vaja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 56). Lisaks peab see kohus hindama, kas see, et eelotsuse küsimus esitatakse alles pärast võistleva menetluse toimumist, on korrakohase õigusemõistmine huvides (vt selle kohta 1. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punkt 32).

59 Liikmesriigi kõrgeim kohus, kellele on esitatud kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlus ja kellel on kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, peab seega otsustama, kas esitada eelotsusetaotlus loataotluse läbivaatamise staadiumis või hilisemas staadiumis (vt analoogia alusel 4. juuni 2002. aasta kohtuotsus Lyckeskog, C-99/00, EU:C:2002:329, punkt 18). Kui ta otsustab esitada eelotsusetaotluse kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise staadiumis, peab ta viimati nimetatud taotluse menetlemise peatama, et oodata ära eelotsus, ja seejärel rakendama eelotsust oma hinnangus selle kohta, kas anda kassatsioonkaebusele menetlusluba.

60 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, otsustab kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise menetluses, mille tulemus sõltub kohtuasja poole tõstatatud õigusküsimuse olulisusest õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohast,

jätta sellise loataotluse rahuldamata, ilma et ta oleks hinnanud, kas ta on kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust puudutavas küsimuses, mis on tõstatatud loataotluse põhjendusena.

Teine küsimus

61 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 267 tuleb harta artikli 47 teist lõiku arvestades tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, peab esitama oma otsuses, millega ta jätab rahuldamata kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse, mis sisaldab taotlust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, põhjused, miks ta eelotsusetaotlust ei esitanud.

62 Sellega seoses tuleb meenutada, et süsteemist, mis on loodud ELTL artikliga 267, arvestades harta artikli 47 teist lõiku, tuleneb, et kui liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, leiab, et ta on seetõttu, et tema menetletavas asjas on tegemist ühega käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud kolmest olukorrast, vabastatud ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustusest esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, siis peab tema tehtava otsuse põhjendustest nähtuma, et üleskerkinud liidu õiguse tõlgendamise küsimus ei ole kohtuasja lahendamiseks asjakohane või põhineb vastava liidu õigusnormi tõlgendus Euroopa Kohtu praktikal või – kui sellist kohtupraktikat ei ole – on liidu õiguse tõlgendus viimase astmena asja lahendavale liikmesriigi kohtule niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus (6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 51).

63 Esimesele küsimusele antud vastusest tuleneb, et ilma et see piiraks sellise puhtalt menetluslikku laadi vastuvõetavuse aluse kohaldamist, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 49, ei saa selline liikmesriigi kõrgeim kohus nagu Vrhovno sodišče (kõrgeim kohus) jätta rahuldamata kassatsioonkaebuse menetlusloa taotlust, milles on tõstatatud küsimus liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, ilma et ta eelnevalt hindaks, kas ta peab esitama selles küsimuses Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse või kas see küsimus kuulub mõne käesoleva kohtuotsuse punktis 36 nimetatud erandi alla.

64 Järelikult, kui liikmesriigi kõrgeim kohus otsustab loataotluse mõne erandi alusel rahuldamata jätta, peab see otsus vastama käesoleva kohtuotsuse punktis 62 osutatud põhjendamiskohustusele.

65 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et ELTL artiklit 267 tuleb harta artikli 47 teist lõiku arvestades tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, peab esitama oma otsuses, millega ta jätab rahuldamata kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse, mis sisaldab taotlust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, põhjused, miks ta eelotsusetaotlust ei esitanud, nimelt seetõttu, et see küsimus ei ole kohtuasja lahendamiseks asjakohane, et Euroopa Kohus on kõnealust liidu õigusnormi juba tõlgendanud või et liidu õiguse õige tõlgendus on niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus.

Kohtukulud

66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, otsustab kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse läbivaatamise menetluses, mille tulemus sõltub kohtuasja poole tõstatatud õigusküsimuse olulisusest õiguskindluse, õiguse ühetaolise kohaldamise või õiguse edasiarendamise seisukohast, jätta sellise loataotluse rahuldamata, ilma et ta oleks hinnanud, kas ta on kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust puudutavas küsimuses, mis on tõstatatud loataotluse põhjendusena.**

2. **ELTL artiklit 267 tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teist lõiku arvestades tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kelle otsuste peale ei saa riigisisese õiguse järgi edasi kaevata, peab esitama oma otsuses, millega ta jätab rahuldamata kassatsioonkaebuse menetlusloa taotluse, mis sisaldab taotlust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, põhjused, miks ta eelotsusetaotlust ei esitanud, nimelt seetõttu, et see küsimus ei ole kohtuasja lahendamiseks asjakohane, et Euroopa Kohus on kõnealust liidu õigusnormi juba tõlgendanud või et liidu õiguse õige tõlgendus on niivõrd ilmselge, et puudub mis tahes põhjendatud kahtlus.**

Allkirjad